

**РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ
ЖИВОПИСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**

УДК [378.147:7.017.4] (09)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.293326>

Дмитро Чаус, аспірант

*Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди*

**РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ
ЖИВОПИСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**

У статті аналізується доцільність розвитку колористичної компетентності як основи живописної підготовки та художнього самовираження майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

Звернуто увагу на те, що формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у педагогічних університетах відбувається під час живописної підготовки і є необхідною для успішної складової творчого розвитку. Схарактеризовано педагогічні підходи до формування колористичної компетентності та її вплив на розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

Доведено, що під час живописної підготовки головними є оперування колірними і графічними образами, де колір – це елемент об'ємно-просторової форми під впливом якого відбувається зміна різних властивостей форми: величини, маси, фактури тощо. “Колір” і “форма” – це основні засоби, які використовуються при створенні будь якого образу, тому синтез кольору та форми є однією з центральних проблем, що потребують розв'язання під час формування колірної компетентності майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва в педагогічних університетах.

Розглянуто питання впливу художньо-педагогічного досвіду ХХ ст. до сучасної системи викладання.

Ключові слова: живопис; живописна підготовка; колористична компетентність; колір; кольородидактика; колорит; образотворче мистецтво.

Літ. 23.

Dmytro Chaus, Postgraduate Student,

Kharkiv Hryhoriy Skovoroda National Pedagogical University

**THE ROLE OF COLOR COMPETENCE IN THE PAINTING TRAINING PROCESS
OF FUTURE FINE ARTS SPECIALISTS IN TEACHING UNIVERSITIES**

The article analyzes the expediency of developing coloristic competence as a basis for painting training and artistic self-expression of future fine art specialists.

It is noted that the formation of coloristic competence should be based on scientific principles, including the study of the basics of colorism and consideration of various color phenomena in creative and pedagogical activities.

Attention is drawn to the fact that the formation of coloristic competence of future fine art specialists in pedagogical universities takes place during painting training and is necessary for a successful component of creative development. Pedagogical approaches to the formation of coloristic competence and its influence on the development of creative abilities of future fine art specialists are characterized.

It has been proven that during painting preparation, the main things are the manipulation of color and graphic images, where color is an element of the three-dimensional form under the influence of which the various properties of the form – its size, mass, texture, etc. – change. “Color” and “form” are the main means used in creating any image; therefore the synthesis of color and form is one of the central problems that need to be solved during the formation of color competence of future fine art specialists in pedagogical universities.

The question of the influence of artistic and pedagogical experience of the 20th century on the modern teaching system is considered.

Thanks to the development of coloristic competence, future artists receive not only technical skills, but also unique abilities and knowledge that make their work unique and impressive.

Keywords: painting; painting training; color competence; color; color didactics; coloring; art.

Постановка проблеми. Сучасна педагогічна наука ставить за мету підготовку освічених гармонійно розвинених фахівців у галузі образотворчого мистецтва, здатних ефективно працювати як у творчих майстернях, так і в мистецьких закладах освіти.

Тому одним з головних завдань у процесі живописної підготовки майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва у ЗВО є не лише опанування високим

художнім професіоналізмом, а й набуття колористичної компетентності.

Сьогодні підготовка фахівців з образотворчого мистецтва в галузі живопису відбувається на науковій основі, яка передбачає вивчення основ колористики та її застосування у творчій і педагогічній діяльності. Живописні навички, які розвиваються у процесі навчання в педагогічних університетах дають можливість опанувати кольором та його можливос-

РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЖИВОПИСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

тями в достатній мірі для створення гармонійного колористичного середовища в творчому проєкті. Саме тому вища школа України сьогодні надає велику увагу розвитку та формуванню колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва як основи живописної майстерності. Знання про колористику дає змогу студентам стати кваліфікованими майстрами у своїй галузі. Вони можуть створювати виразні й ефектні живописні роботи, які відповідають сучасним стандартам та вимогам ринку мистецтва.

Також колористична компетентність як основа живописної підготовки у ЗВО дає можливість майбутнім фахівцям образотворчого мистецтва бути конкурентоспроможними, а знання про колористику і вміння працювати з колоритом допомагають виразно представляти свої твори на міжнародній арені. Усі ці фактори дають підставу висунути гіпотезу про те, що формування колористичної компетентності майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва у педагогічних університетах відбувається саме під час живописної підготовки і є необхідною для успішної складової творчого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у теоретичний і практичний розвиток колористики як науки зробили такі відомі вчені, як Й. Іттен [9], В. Кандинський [18], К. Малевич [3] та низка інших. Учені у своїх працях звертали увагу на теоретичні й практичні аспекти психологічних закономірностей сприйняття кольору людиною, виявляли їхню взаємозалежність.

Наприкінці XIX ст. німецький учений Г. Гельмгольц проаналізував усі відомі на той час знання про колір як фізичне й оптичне явище, систематизував їх, виправив історичні помилки в питаннях кольорознавства, заповнив прогалини, уточнив необхідні дані та зробив фізіологічну оптику наукою в сучасному розумінні цього слова [8].

З початку XX ст. в художньо-педагогічній діяльності активно починають вивчати кольородидактику та її особливості у навчальних постановках. Відома українська мистецтвознавиця Т. Паньок у книжці “Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у XX ст.” [15] розглядає методики викладання кольору під час навчання майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у провідних українських ЗВО. Так, наприклад, Т. Паньок зазначає, що викладачі Київського художнього інституту (КХІ) ставили за мету привнести в освітній процес нове розуміння ролі кольору та його значення у картині до навчальних інститутських програм. Також викладачами було започатковано переосмислення живописної фактури твору, системне розуміння простору, виразне обґрунтування побудови форми та її зв’язок із кольором. Автор наголошує, що ці аспекти відобразилися у навчальних програмах до живопису та методичних напрацюваннях до дисципліни “Колір”.

Також Т. Паньок у цитованій праці згадує В. Пальмова, який в КХІ організував оптичну лабораторію, де спочатку вивчали фізичні властивості кольору, а потім ці дослідження опрацьовувалися в живописних майстернях [15, 265].

Відомий художник і педагог О. Богомазов, який у 20-ті рр. викладав у КХІ досліджував колір з позиції його впливу на емоції і сприйняття у мистецтві. У науковій праці “Теорія кольору” [6] автор виводив живопис як систему, де головним елементом була колірні маса. На підставі глибокого наукового вивчення кольору та його функцій художник-педагог розробив низку формальних завдань, як-от: “розуміння руху кольору по формі” або “завдання на створення кольорового рельєфу” тощо. У своєму трактаті він уперше сформулював формально-технічний метод дослідження кольору, спираючись на вивчення кольору як головного матеріалу, з яким працює живописець [15, 274].

Один із знаних художників та теоретиків мистецтва, який займався дослідженням кольору та його впливами на особистість, був Михайло Бойчук. Він вивчав колір як важливий аспект живопису та використовував психологічний вплив кольорів на сприйняття й емоції глядачів [4, 5].

Самі ці авангардні й інноваційні експерименти в галузі живопису на початку XX ст. та пошуки нових методик викладання кольорознавства і вплинули на потужний розвиток кольородидактики в українській художньо-педагогічній освіті.

У теоретичних працях [3; 6; 13; 14] і практичних роботах українських художників (О. Богомазов, К. Малевич, Ф. Кричевський, М. Бойчук та низка ін.) були висвітлені окремі питання щодо формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва під час роботи в художніх майстернях, розуміння кольорової психології та її значення у живописі. Ці видатні художники-педагоги надавали студентам теоретичне й методичне обґрунтування художнього розуміння та бачення кольору, детально досліджували вплив інтенсивності й характеру освітлення на сприйняття і зображення студентами природи. Їхні дослідження і творчі досягнення навіть сьогодні звучать актуально.

Із сучасних дослідників, що займаються питаннями кольорознавства, варто назвати таких: Г. Вахрамєєва [20], О. Дереновська [8], Жиль Нере [2], О. Каленюк [20], Т. Печенюк [18], Т. Прокопович [20] та низка інших. У роботах вищезазначених авторів аналізувалися методи формування базових знань з кольорознавства, передусім кольоросприйняття під час занять із живопису на різних етапах навчання. Зазначено, що професійна художня підготовка майбутніх фахівців образотворчого мистецтва є багатоаспектною системою, що включає самостійні та взаємопов’язані підсистеми підготовки: загальнопрофесійну, загальнокультурну і предметну.

Аналіз наукових праць засвідчує, що низка найважливіших проблем навчання живопису майбутніх фахівців образотворчого мистецтва педагогічних університетів залишилася недостатньо вивченою. Одним із таких нерозкритих і водночас дуже важливих завдань, що має принципове значення для всієї системи професійної підготовки у педагогічних університетах, є проблема формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

Мега статті полягає у висвітленні значення колористичної компетентності у процесі живописної підготовки фахівців образотворчого мистецтва в педагогічних університетах.

Основний виклад матеріалу. Формування у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва колористичної компетентності неможливо без вивчення колориту як найбільш виразного та емоційного засобу живопису, що активно бере участь у побудові художнього образу, і так само неможливо без вивчення особливого сприйняття довкілля, пов'язаного безпосередньо з колористичним баченням. Формування колористичної компетентності як важливої складової під час живописної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва педагогічних університетів має будуватися на науковій основі, яка передбачає вивчення основ колористики і розгляд різних колірних явищ у творчій і педагогічній діяльності.

Щоб оволодіти колористичною компетентністю потрібне розвинене почуття кольору, але, як показує практика, майбутні фахівці образотворчого мистецтва перших курсів у своїх роботах передають тільки предметний зміст зображуваних об'єктів. Чуттєвий, тонкий, емоційний, образний підхід до зображення предмета або явища, для реалізації якого потрібне сформоване колористичне бачення, їм ще не доступний. Для формування колірної бачення, що є основою колористичної компетентності потрібне проведення у художніх майстернях теоретичних і експериментальних досліджень у галузі кольору.

Під час огляду літературних джерел і вивчення педагогічного досвіду минулого століття для нас цікавим і актуальним був досвід художників-педагогів 20-х рр. в ХХ ст. [4; 5; 15]. Звернемо увагу на педагогічну методику П. Голуб'ятникова, викладача КХІ, що спрямовувала майбутніх митців на сприймання живопису як певної системи, на вивчення природи кольору, що відбувається через поступове пізнання палітри, починаючи з вивчення властивостей одного кольору. Так, наприклад, першим завданням із живопису на першому курсі був синій натюрморт, метою якого було вивчення синього кольору (ультрамарин, кобальт світлий і темний, прусська синя, берлінська лазур) [15, 274]. У майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва, які не мали навичок малювання, у процесі виконання цього завдання

виникали труднощі. Ця вправа, як зауважувала Т. Паньок, давала змогу студентам опанувати техніку тонкої розтяжки кольору. А вже наступні завдання, щодо вивчення інших спектральних кольорів – жовтого та червоного, закріплювали набуті знання і навички [15, 275]. П. Голуб'ятників уважав, що вивчення властивостей того чи того кольору дозволяють психологічно відчутти найменші зміни кольору “у накладанні й розгортанні фарби, а також засвоїти можливості передачі матеріальної площини предмета” [10, 65; 15, 275]. Для цього науковець розробляв цілу низку конкретних постановок, метою яких було навчитися знаходити правильне співвідношення між кольорами [15, 274].

Цей новаторський педагогічний досвід викладачів 20-х рр. ХХ ст. і сьогодні виглядає напрочуд актуальним при формуванні колористичної компетентності в процесі живописної підготовки.

Розкриття науково-теоретичних основ і методики формування колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва перебувають у тісному зв'язку з передачею колірної багатства зображуваної дійсності, у процесі роботи над художньою постановкою.

Досягнення мети статті було б неможливим без вивчення термінологічного поля дослідження. З метою аналізу сутності, змісту й особливостей формування колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва доцільно розглянути комплекс основоположних понять дослідження, таких як: колір, колорит, кольорознавство тощо.

“Колір” і “колорит” – це поняття, які використовуються у мистецтвознавстві, зокрема в живописі, для опису і характеристики візуальних аспектів картини. Ці терміни не є прямими засобами учіння або технологіями, але вони описують елементи, які художник використовує для створення своїх творів.

Колір як поняття належить до візуальних вражень, які виникають у результаті сприйняття світла різних довжин хвиль сенсорами нашого зору. Колір може викликати різні емоції, створювати атмосферу і підкреслювати настрій картини. Використання різних кольорів і їх взаємодія в живописі може служити засобом підсилення враження або передачі конкретної ідеї [19].

“Колорит” – це комплексний ефект, який виникає завдяки взаємодії кольорів, текстур, світла і тіні на поверхні картини. Це своєрідний характер і настрої, який відрізняє одну роботу від іншої. Колорит може включати в себе палітру кольорів, ступінь насичення, спосіб нанесення фарби тощо. Він допомагає створити унікальну “палітру” для конкретної картини або для творчого стилю художника. Отже, “колір” і “колорит” – це поняття, що відображають мистецьку вимірваність ігри світла і кольору на полотні, і вони використовуються художниками для створення вражаючих і емоційно насичених картин.

РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЖИВОПИСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Наука про кольори називається “колористикою”, що вивчає закономірності зорового сприйняття й використання кольору та кольорових поєднань у різних галузях людської діяльності [17, 82].

Як зазначав А. Криволап, “Кольорові сполучення – це нервові клітини які створюють відчуття” [12].

Для нашого дослідження також важливо зрозуміти сутність понять “кольорознавство” та “кольоридидактика”.

У науково-словниковій базі “кольорознавство” визначають як аналіз процесу сприйняття і розрізнення кольору на основі систематизованих знань з фізики, фізіології й психології. Кольорознавство складається з: фізичної теорії кольору; теорії колірного зору; теорії вимірювання та кількісного вираження кольору [11].

Значимо, що на сьогодні визначення терміна “кольоридидактика” у педагогічній науці чітко не визначено. Ми трактуємо кольоридидактику як історію систем та методів навчання кольору у ЗВО. Важливість цієї дисципліни полягає у можливості формування колористичної компетентності студентів і включає вміння визначати локальні кольори об’єкта зображення, співвідношення колірних відтінків, тонового контрасту, залежності кольору від освітлення, створення живописної гармонії для створення неповторності колірного ладу, грамотність застосування технологій живописних матеріалів тощо [19, 239].

Кольоридидактика вивчає узгодженість кольорових відтінків, що відповідають багатству матеріального світу і разом із світлотінню передають різноманітні властивості предметів.

Живописна підготовка майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в педагогічних університетах має певну специфіку, а повноцінне освоєння цього виду діяльності можливе лише через розкриття окремих сторін, що сприяють найбільш адекватному й ефективному відображенню професійного змісту. Але головну роль у процесі створення живописної картини відіграє колорит.

У сфері кольорової суголосності фарб, що лежить в основі творення колориту є оперуванням колірними і графічними образами у межах структури композиції, що спрямовується на виконання професійно значимих завдань. Усе наше довкілля значною мірою формується із допомогою застосування кольору. Колір є елементом об’ємно-просторової форми й істотно впливає на відчуття нової форми (тобто під впливом кольору відбувається зміна різних властивостей форми – величини, маси, фактури тощо). “Колір” і “форма” – це основні засоби, які використовуються при створенні будь якого образу, тому синтез кольору (поліхромії) та форми є однією з центральних проблем, що потребують розв’язання

під час формування колірної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

Пізнання довкілля за допомогою кольору та форми, власне, і мають забезпечувати дисципліни художньо-графічного циклу.

У силу специфіки професії, майбутні фахівці образотворчого мистецтва тісно пов’язані із творенням художнього образу, передачею просторових колористичних уявлень за допомогою живописних методів. Наголосимо, що живописна підготовка майбутніх фахівців образотворчого мистецтва має широкі можливості на всіх стадіях творчого процесу. Синтез кольору і форми забезпечує успішне виконання професійних завдань, до того ж колір часто уможливорює збагатити бідну за характером форму, візуально усунути дефекти конструкції. Як зазначав О. Богомазов: “Невідома боротьба живописних елементів чарує і захоплює, коли вона доведена художником до єдиного живописного цілого” [6, 139].

Отже, можемо підсумувати, що, центральною у мисленні майбутніх фахівців образотворчого мистецтва є категорія просторових колористичних уявлень. Уся діяльність майбутніх фахівців образотворчого мистецтва спрямована на освоєння макропростору, встановлення зв’язків у системі “людина – простір – колір”, з творчим процесом, орієнтованим на розкриття внутрішнього “Я”. У кожній художній системі існує елемент, за допомогою якого художник висловлює або формує або відчуття і це найчастіше – колір.

Отже, формування колористичної компетентності у процесі живописної підготовки спрямовано передовсім на розвиток самого художника, його почуттів у кольорографічних зображеннях. Навички колористичного бачення довкілля допомагають розуміти, як кольори та їхні комбінації можуть впливати на настрій у картині, на створення цікавих та привабливих художніх творів, проєктів тощо.

Варто навести цікавий експеримент з форми і кольору К. Малевича, про який він зазначав у публікації “Форма, колір і відчуття” [14].

Художник зазначав, що сучасне мистецтво, його світовідчуття має відмінну від інших систем структуру, певні фактурні відносини, форму та колір, різні принципи і методи. Кожна форма не тільки має власний колір, а й диктує художнику живописні асоціації.

У ході експерименту К. Малевич зробив низку індивідуальних спектрів з творів однієї живописної системи, які дали йому головне “забарвлення” і встановив що між творчою роботою художника та фізико-оптичною роботою ока є відмінність і суперечність. Ці дві дії настільки різні, що їх не можна застосувати в творчих асоціаціях, бо у кожного художника “власна палітра кольорів має свій лад відносин, пов’язаний з тим чи тим предметом”. Отже,

зміна форми та кольору відбувається в художній творчості не на основі оптичного сприйняття, але через зміну психічної сторони, тобто творчих уявлень митця [14, 157].

Англійський мистецтвознавець Gilles Neret, аналізуючи творчість К. Малевича, зазначав, що колір був головною мовою створення супрематичних картин, інструментом пошуку неординарних засобів художньої виразності [2].

Отже, знання кольорової теорії та мистецтво використання колориту може бути потужним інструментом у творчому процесі, особливо при створенні емоційно забарвлених картин, вирішенні оптичних ілюзій, удосконаленні тонової перспективи тощо, що в комплексі сприяє формуванню колористичної компетентності у процесі живописної підготовки в педагогічних університетах.

Вивчення колірної теорії і практики в процесі роботи з кольорами стимулює живописний потенціал майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та розвиває їхні креативні навички.

Звернемо увагу на створення оптимальних умов для творчості під час формування колористичного бачення у педагогічних університетах. Передусім це підтримка та модернізація освітнього процесу. Звісно, педагог впливає на сприйняття і розуміння матеріалу майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Різноманітні завдання з кольорознавства є не тільки інформативними, але й візуально зрозумілими і привабливими, сприяють емоційності живописних робіт за рахунок знань про психологію кольору.

Розвиток колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва є важливою частиною освіти на мистецьких спеціальностях і може бути потужним інструментом у творчому процесі. Вивчення кольорознавства стимулює живописний потенціал майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Вони навчаються виражати свої ідеї та індивідуальність через вибір кольорів і їх поєднання у живописних роботах. Існує кілька способів сприяти розвитку колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в процесі живописної підготовки в педагогічному університеті:

1. Теоретичні знання: майбутнім фахівцям образотворчого мистецтва треба ознайомитися з основами кольорової теорії, вивчити основні поняття, такі як колірний спектр, відтінки, насиченість, теплота-холодність, а також вивчити взаємодію кольорів.

2. Практика з кольорами: майбутні фахівці образотворчого мистецтва можуть виконувати практичні завдання, такі як створення колірних палітр, малювання за допомогою обмеженого набору кольорів, абстрактні композиції та інші творчі завдання.

3. Спостереження: важливо навчати майбутніх фахівців образотворчого мистецтва спостерігати за

кольорами у довкіллі, як колір впливає на настрій, на наші асоціації та на враження від об'єктів і картин.

4. Експерименти з матеріалами: майбутні фахівці образотворчого мистецтва можуть випробовувати різні художні матеріали, щоб зрозуміти, як поводить себе колір на різних поверхнях, при різному освітленні та при використанні різних живописних технік.

5. Аналіз: вивчення аналогів та живописних картин відомих художників може допомогти майбутнім фахівцям образотворчого мистецтва розкрити різноманітність використання кольорів у мистецтві, а також створювати певний колорит у власних картинах тощо.

6. Групові проекти: спільні проекти, де майбутні фахівці образотворчого мистецтва співпрацюють над колірними рішеннями, можуть розширити знання і навички у цій сфері.

7. Формування власного стилю: майбутні фахівці образотворчого мистецтва повинні мати можливість експериментувати та розвивати власний живописний стиль у мистецтві.

Загалом, розвиток колористичної компетентності вимагає часу, практики і вивчення, а також зацікавленості цим процесом. Для майбутніх фахівців образотворчого мистецтва важливо постійно вдосконалювати свої навички та залишатися відкритими для нових ідей та підходів у використанні можливостей кольору в творчості.

Як правильно зазначають Т. Паньок та Жень Фушень: "Опанування творчою діяльністю передбачає розвинуті образотворчі здібності, які проявляються у вигляді сформованих рис професійної майстерності. Це передусім: творча уява, відчуття кольору, пропорційна єдність, художнє та образне мислення, що породжує яскравість образів, емоційне ставлення до зображуваного явища, вміння побачити в предметах і явищах основне, найбільш характерне, почуття гармонії, уміння конкретизувати і узагальнювати художній образ, створювати оригінальні композиції, любов до образотворчої діяльності, що супроводжується високою працездатністю" [16, 18].

Висновки. Отже, у дослідженні наголошується на важливості формування колористичної компетентності у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва як ключового сегменту живописної підготовки.

Зазначено, що формування колористичної компетентності має базуватися на наукових принципах, включаючи вивчення основ колористики і розгляд різних кольорових явищ у творчій та педагогічній діяльності. Додатково показано, що оволодіння колористичною компетентністю вимагає розуміння кольору як художнього засобу, що використовується для відтворення настрою в картині, для передачі емоцій, психологічної характеристики. Такий підхід сприятиме не тільки технічній майстерності май-

**РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ
ЖИВОПИСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**

бутих фахівців образотворчого мистецтва, але й їх здатності сприймати та виражати емоції через колір, краще розуміти доцільність тонового розкладення, мистецьку вимірюваність ігри світла і кольору на полотні, ролі кольору в будові об'ємно-просторової форми тощо.

Результати дослідження дають підставу виокремити головні положення:

1. Розуміння суголосності колірних відносин і їхній вплив на емоційне забарвлення художнього твору є фундаментальним для створення художнього образу.

2. Розвинута колористична компетентність сприяє здатності грамотного використання кольорів при забезпеченні збалансованості кольорових відтінків, створюючи візуальну єдність у творі.

3. Розвиток відчуття кольору стимулює творчий потенціал майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та сприяє продукуванню власного художнього стилю. Це важливий елемент формування особистої майстерності та самовираження.

Отже, завдяки розвитку колористичної компетентності майбутні фахівці образотворчого мистецтва отримують не тільки технічні навички, але й унікальні здібності та знання, які створюють їхню творчість неповторною і вражаючою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dai Zhen, Ju Dongting, Panyok Tatyana. Project activities in the professional training of future designers (based on China's educational experience). *Art, Design & Communication in Higher Education*. 2022. No. 2 (1). pp. 23–42. URL: <http://surl.li/dtpgy>

2. Néret G. Malevich. London : Taschen, 2017. 96 p.

3. Malevich K. *Sobranie sochineni v piiati tomakh: Stati i teoreticheskie sochineniia, opublikovannye v Germanii, Polshe i na Ukraine, 1924–1930*. 1996. Том 2. Gileia, 1998. 377 c.

4. Panyok T.V. Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science*. 2020. No. 11 (4). pp. 945–952. URL: https://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf

5. Panyok T.V. Art Education in Ukraine in Early 20th Century: Educational Techniques for New Formation Artists. *International journal of conservation science*. 2023. No. 14 (1). pp. 217–230. URL: <https://ijcs.ro/current-issue>.

6. Богомазов О. Живопис та елементи (1880–1930) / упоряд. Т. Попова. Київ : Задумливий страус, 1996. 152 с.

7. Григор'єва А. Розвиток творчого потенціалу майбутнього учителя технологій у процесі вивчення фахових дисциплін. *Молодь і ринок*. 2018. № 1 (156). С. 107–111.

8. Дереновська О.В. Інтерактивні технології під час вивчення основ образотворчої грамоти та кольорознавства майбутніми фахівцями образотворчого мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 21 (1). С. 192–196.

9. Еволюція науки про колір. URL: https://koloristika.kiev.ua/t_enk.html

10. Іттен Й. Мистецтво кольору. Київ : Вид-во “Д. Аронов”, 2001. 95 с.

11. Кашуба-Вольвач О. Павло Голуб'ятников. 1925–1930 рр.: викладання у Київському художньому інституті. *Образотворче мистецтво*. 2010. № 4. С. 64–67; 2011. № 1. С. 32–35.

12. Кольорознавство. URL: <http://surl.li/czmzt>

13. Криволап А. Художник-живописець. URL: <http://surl.li/naywl>

14. Кричевський Ф. Спогади, статті, документи. Київ : Мистецтво, 1972. 122 с.

15. Малевич К. Форма, цвет и ощущение. *Современная архитектура*. 1928. № 5. С. 157–159.

16. Паньок Т.В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті. Харків : Оперативна поліграфія ФОП Здоровий Я.А., 2016. 626 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3863>

17. Паньок Т.В., Фушен Жень. Китайський досвід використання етнодизайну у процесі формування ключових компетентностей майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва мистецьких спеціальностей. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277187>

18. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво : словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2023. 216 с.

19. Печенюк Т. Кольорознавство. Київ : Грані-Т, 2009. 192 с.

20. Прищенко С.В. Кольорознавство : навчальний посібник / за ред. проф. Є. Антоновича. Київ : ДАКККиМ, 2009. 358 с.

21. Прокопович Т.А., Каленюк О.М., Вахрамєєва Г.І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк : Поліграфічний центр “Друк Формат”, 2019. 91 с.

22. Світ форм, кольорів і звуків Василя Кандинського. URL: <https://lihtaryk.com.ua/svit-form-koloriv-i-zvukiv-vasil-ya-kandinskogo/>

23. Чаус Д. Роль кольородидактики у підготовці майбутніх фахівців художніх спеціальностей вищих навчальних закладі. *Proceedings of the 7th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 4–7, Opole, Poland)*. Opole : WSZiA. 2018. С. 239–241.

REFERENCES

1. Dai, Zhen, Ju, Dongting, Panyok, Tatyana. (2022). Project activities in the professional training of future designers (based on China's educational experience). *Art, Design & Communication in Higher Education*. No. 21 (1). pp. 23–42. Available at: <http://surl.li/dtpgy> [in English].

2. Néret, G. (2017). Malevich. London, 96 p. [in English].

3. Malevich, K. (1996). *Sobranie sochineni v piiati tomakh: Stati i teoreticheskie sochineniia, opublikovannye v Germanii, Polshe i na Ukraine, 1924–1930*. Том 2. Gileia, 1998. 377 p.

4. Panyok, T.V. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science*. No. 11 (4). pp. 945–952. Available at: https://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf [in English].

5. Panyok, T.V. (2023). Art Education in Ukraine in Early 20th Century: Educational Techniques for New Formation Artists. *International journal of conservation science*. No. 14 (1). pp. 217–230. Available at: <https://ijcs.ro/current-issue>. [in English].

6. Bohomazov, O. (1996). *Zhyvopys ta elementy (1880–1930)* [Painting and elements (1880–1930)]. (Ed.). T. Popova. Kyiv, 152 p. [in Ukrainian].
7. Hryhoryeva, A. (2018). Rozvytok tvorchoho potentsialu maybutnoho uchytelya tekhnolohiy u protsesi vyvchennya fakhovykh dystsyplin [Development of the creative potential of the future technology teacher in the process of studying professional disciplines]. *Youth & market*, No. 1 (156), pp. 107–111. [in Ukrainian].
8. Derenovska, O.V. (2020). Interaktyvni tekhnolohiyi pid chas vyvchennya osnov obrazotvorchoyi hramoty ta koloroznavstva maybutnimy fakhivtsyamy obrazotvorchoho mystetstva [Interactive technologies during the study of the basics of visual literacy and color science by future specialists of fine art]. *Innovative pedagogy*. No. 21 (1). pp. 192–196. [in Ukrainian].
9. Evolyutsiya nauky pro kolir [Evolution of color science]. Available at: https://koloristika.kiev.ua/t_enk.html [in Ukrainian].
10. Itten, Y. (2001). *Mystetstvo koloru* [The art of color]. Kyiv, 95 p. [in Ukrainian].
11. Kashuba-Volvach, O. (2010). Pavlo Holubyatnykov. 1925–1930 rr.: vykladannya u Kyivskomu khudozhnomu instytuti [Pavlo Golubyatnikov. 1925–1930: teaching at the Kyiv Art Institute]. *Art*. No. 4, pp. 64–67; 2011, No. 1, pp. 32–35. [in Ukrainian].
12. Koloroznavstvo [Color science]. Available at: <http://surl.li/czmzt> [in Ukrainian].
13. Kryvolap, A. *Khudozhnyk-zhyvopysets* [Artist-painter]. Available at: <http://surl.li/naywl> [in Ukrainian].
14. Krychevskyi, F. (1972). *Spohady, statti, dokumenty* [Memoirs, articles, documents]. Kyiv, 122 p. [in Ukrainian].
15. Malevych, K. (1928). *Forma, tsvet y oshchushchenye* [Shape, color and feel]. *Modern architecture*. No. 5, pp. 157–159. [in Ukrainian].
16. Panok, T.V. (2016). Rozvytok vyshchoyi khudozhno-pedahohichnoyi osvity v Ukraini u XX stolitti [Development of higher artistic and pedagogical education in Ukraine in the 20th century]. Kharkiv, 626 p. Available at: <https://dspace.hnu.edu.ua/handle/123456789/3863> [in Ukrainian].
17. Panok, T.V., Fushen, Zhen. (2023). *Kytaisyyi dosvid vykorystannya etnodyzaynu u protsesi formuvannya klyuchovykh kompetentnostey maybutnikh fakhivtsiv z obrazotvorchoho mystetstva mystetskykh spetsialnostey* [The Chinese experience of using ethnodesign in the process of forming the key competencies of future fine arts specialists in art specialties]. *Youth & market*, No. 3 (211), pp. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277187> [in Ukrainian].
18. Pasichnyi, A.M. (2003). *Obrazotvorche mystetstvo* [Art]. *Dictionary-reference*. Ternopil, 216 p. [in Ukrainian].
19. Pechenyuk, T. (2009). *Koloroznavstvo* [Color science]. Kyiv, 192 p. [in Ukrainian].
20. Pryshchenko, S.V. (2009). *Koloroznavstvo* [Color science]. a textbook edited by Prof. E. Antonovych. Kyiv, 358 p. [in Ukrainian].
21. Prokopovych, T.A., Kalenyuk, O.M. & Vakhramyeyeva, H.I. (2019). *Osnovy koloroznavstva ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva* [Basics of color science and decorative and applied art: teaching]. Lutsk, 91 p. [in Ukrainian].
22. *Svit form, koloriv i zvukiv Vasylya Kandynskoho* [Vasyl Kandinsky's world of forms, colors and sounds]. Available at: <https://lihtaryk.com.ua/svit-form-koloriv-i-zvukiv-vasilya-kandinskogo/> [in Ukrainian].
23. Chau, D. (2018). Rol kolorodydaktyky u pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv khudozhnikh spetsialnostey vyshchykh navchalnykh zakladi [The role of color didactics in the training of future specialists in art specialties of higher educational institutions]. *Proceedings of the 7th International Scientific Conference. Problems and Prospects of Territories Socio-Economic Development* (April 4–7, Opole, Poland). Opole, pp. 239–241. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.10.2023

“Слова, що дають знання – найцінніші”.

*Аристотель
давньогрецький філософ, вчений*

“Не той великий, хто ніколи не падав, а той великий – хто падав і вставав”.

*Конфуцій
давньоқытайський філософ*

“Більше думай, а тоді вирішуй. Спіши повільно!”

*Григорій Сковорода
український філософ, поет, педагог*

“Пам’ятай, сьогодні – це те “завтра”, про яке ти хвилювався вчора”.

*Дейл Карнегі
американський психолог, педагог, письменник*

